

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК (ВІДНОВЛЕННЯ) РЕГІОНІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Шалигіна Ірина Валеріївна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумського національного аграрного університету*

В таких складних умовах (умовах війни) в Україні її державна політика має досить швидко переорієнтовуватися з довоєнних умов щодо підвищення саме економічних та соціальних стандартів життя кожного громадянина на нові та більш дієві для сьогодення. Вони мають бути вже направлені не тільки на досягнення постійного розвитку соціально – економічного потенціалу як в цілому країни так і кожного регіону, а й на відновлення того рівня, що був в окремих регіонах до початку війни. Даний процес стосується проведення більш чітких та якісних перетворень в усіх сферах життєдіяльності нашої країни. Тому забезпечення економічного зростання (відновлення) в контексті окремого регіону залишається одним із головних чинників досягнення позитивних загальнодержавних економічних тенденцій. В свою чергу воно постає в основі покращення (відновлення) добробуту і соціального розвитку населення певного регіону, мобілізуючі всі можливі фінансові ресурси (міжнародні, донорські, бюджетні, регіональні чи бізнесу регіону) для досягнення більшого економічного ефекту від цього.

До 2022 року у владних інститутах України пріоритетним напрямком виступав економічний розвиток регіонів і це визначалося державною регіональною політикою. Метою якого був саме соціально-економічний розвиток регіону та формування відповідних умов для того щоб регіон розвивався динамічно та збалансовано. Все це мало прояв у покращанні економічного рівня життя населення регіону та забезпеченні гарантованого державою їх соціального захисту.

Сучасна термінологія поняття «регіон» визначена багатьма параметрами і досить часто застосовується як у науковому так і в інших напрямках досліджень. Він постійно використовується в інформації, яка надається засобами масової інформації, зазначається урядовими документами та законодавчо-нормативними актами, а також досліджується та обговорюється у різних наукових працях. Саме термін «регіон» використовують і у інших галузях знань для того щоб визначити територіальні частини геоторії й акваторії за певними ознаками. Поява даного терміну пов'язана із тим, що з'явилися і почали розвиватися напрямки досліджень такі як регіоналістика та регіональна

економіка. Якщо перекласти термін «регіон» з латинської, то це є саме область, край, район [1].

Дослідження щодо суб'єктності регіонів проводяться та визначаються в сучасних мезоекономічних концепціях, наприклад щодо конкурентних переваг М. Портером, щодо нового регіоналізму і синергетики Л. Євстигнеєвою та Р. Євстигнеєвим. Щодо аспектів конкурентного федералізму А. Лавровим, Дж. Литвакою та Д. Сазерленом, а вже щодо аспектів економічного федералізму О. Пчелинцевой, В. Овчиниковим тощо. Ними також досліджувалися аспекти, в яких йде мова про економічний простір у середині кожної держави, а його формування визначається в процесі перетворення регіонів як самостійних економічних суб'єктів. Тому питання регіональної політики розглядається не тільки як метод компенсації недоліків, а і як конкурентна політика розвитку [2].

Більшість сучасних науковців визначають економічний регіон як цілісну територію країни, в якій склалася своя спеціалізація, структура виробництва та система внутрішніх зв'язків.

Економічні інтереси регіону можуть бути різноманітними та суперечливими, тому що вони виникають в таких сферах суспільного виробництва як розподіл, обмін та споживання, а також у них є різними форми і різновиди. Для того щоб врегулювати протиріччя і створений відповідний соціальний інститут – орган регіональної влади. Даному органу передається право бути юридичною особою місцевим співтовариством. Загальна оцінка щодо економічного розвитку регіону базується на мікроекономічних відносинах, що складаються між товарними ринками, суб'єктами господарювання, засобами виробництва та між виробничою і соціальною інфраструктурою. Для економіки регіону притаманним є ефективна взаємодія, яка сформована між усіма суб'єктами господарювання та має інтеграційний процес, що дійсно дає комплексний та збалансований його розвиток. Тому на внутрішньо-регіональному рівні ефективна економіка регіону відтворює здатність економічних суб'єктів більш ефективно здійснювати свою господарську діяльність. Також така особлива риса регіонального розвитку виступає підставою для міжрегіональних взаємодій, тобто виходу регіону на макроекономічний рівень з позицій щодо вирішення власних економічних цілей [3].

Всі головні завдання в регіонах, що ставляться перед ними, саме пов'язані із соціальним, економічним, фінансовим, адміністративним та організаційним розвитком. Для їх вирішення має бути у достатній кількості фінансових ресурсів і при виконання наступних умов: сам факт достатності цих ресурсів, можливість щодо їх взаємозаміни, плавний розвиток (відновлення) економіки регіону. Ключовим фактором в забезпеченні ефективності соціально-економічного розвитку (відновлення)

регіону є той фактор, який свідчить про те, наскільки ефективним у нього є інститут державного управління. Тому необхідним є проведення відповідних адміністративних реформ як на загальнодержавному так і регіональних рівнях щодо скорішого та ефективного розвитку (відновлення) економіки України. Саме вони мають формувати нові механізми проведення адміністративного регулювання, програмно-цільового управління та бюджетування в регіоні, які будуть дієвими й у післявоєнне відновлення економіки держави в цілому.

Ті процеси, що відбулися в Україні саме у довоєнний період, свідчили про те, що була вже практично сформована соціально-економічна система розвитку регіонів. Ця система показувала стійку здатність до здійснення переходу до більш сталого економічного зростання регіонів: забезпечити збалансоване вирішення проблем соціально-економічного розвитку, збереження їх природно-ресурсного потенціалу та задоволення всіх потреб населення як нинішнього так і майбутніх поколінь. Тому в Україні стратегічним пріоритетом на той час було якісне економічне зростання саме в регіонах, через які відбувалася структурна збалансованість та стійкий, стабільний розвиток всієї національної економіки.

Щодо розвитку сучасної регіональної політики, то пропонується вже використовувати новий підхід з певними особливостями, а саме:

- розробити Загальну Стратегію з урахуванням стратегій регіонального розвитку як на державному так і регіональних рівнях, з врахуванням всіх факторів які впливатимуть на результативність місцевого бізнесу;

- необхідністю має бути розкриття потенціалу для кожного окремого регіону наявних чи потрібних ресурсів;

- постійно приділяти увагу щодо виявлення всіх можливостей для подальшого розвитку регіону (після його відновлення);

- створити скоординовану систему багаторівневого врядування (управлінської спроможності) центральною, регіональною та місцевою владою (посилення має бути в напрямку саме місцевого і регіонального рівнів), а також всіх зацікавлених сторін щодо перспективного регіонального розвитку.

Україна вже частково зробила в своєму законодавстві певні зміни щодо питань регіонального розвитку та почала відбудову відповідних управлінських інститутів.

Отже, в 2023 році Україні для фінансування відновлювальних робіт інфраструктури потрібно близько 17 млрд. дол., з яких більшу частину джерел фінансування мають стати конфісковані російські активи в європейських країнах та США. Для нас вже до кінця червня поточного року досить важливим є отримання 14,1 млрд. дол. для проведення «швидкого відновлення». Певна частина фінансування вже була

сформована: 3,2 млрд. дол. у державному бюджеті, а 2,3 млрд. дол. нададуть США до кінця року. Вони підуть на швидке відновлення енергетичних мереж та інших критично важливих інфраструктурних об'єктів в Україні. Також Україною вже отримано запевнення щодо надання нам 1 млрд. євро від Європейської Комісії, а також отримала певні гарантії від партнерів (в т.ч. країн G7) на суму 5 млрд. євро [4].

Однак зараз першочерговими завданнями для вирішення в регіонах є:

- достатньо вірно провести оцінку нанесених збитків для того, щоб не втратити довіру та фінансові ресурси донорів та інвесторів;
- розробити плани щодо проведення етапу відновлення (на всіх рівнях);
- визначити черговість етапів проведення відновлення (відбудови) об'єктів комунальної та цивільної інфраструктури;
- розробити ефективні механізми щодо координування відновлювальних робіт в регіоні;
- забезпечувати проведення прозорого фінансування через мінімізацію корупційних ризиків [5].

Тому проведення майбутнього відновлення має бути якомога скорішим та спрямованим забезпечити прискорений соціально-економічний розвиток щодо відновлення регіонів та їх економіки.

Список використаних джерел:

1. Беляєв В.В. Теоретичні аспекти управління економічним розвитком регіону. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (19–23 квітня 2021 р.). Суми. 2021. С. 222.
2. Диганова А.Ю. Теоретико-методологічні аспекти визначення сутності поняття «регіональна політика». *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Державне управління.* № 2. 2018. С. 6–13.
3. Завадських Г.М. Регіональна економіка. Електронний посібник. URL: https://elib.tsatu.edu.ua/dep/feb/ptbd_2/page11.html (дата звернення: 05.05.2023).
4. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3696110-ukraina-spodivaetsa-do-kinca-cervna-zibrati-ricnij-paket-kostiv-dla-svidkogo-vidnovlenna.html> (дата звернення: 08.05.2023).
5. Державна регіональна політика 2023: бути чи не бути? URL: <https://rpr.org.ua/news/derzhavna-rehionalna-polityka-2023-butychy-ne-butychy/> (дата звернення: 06.05.2023).